

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Павлюк В.І.

Україна, м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Як відомо, умови глобалізації економічного та культурного життя людства каталізують обмін новими інформаційно-комунікаційними технологіями та загалом освітніми інноваціями.

Інновації в галузі професійної педагогічної освіти передбачають те, що на усіх рівнях вища освіта має базуватися на сучасних досягненнях науки, що сприятиме розвитку креативності у суспільстві; чисельність людей з дослідницькими компетенціями має зростати; докторські програми мають забезпечувати дисциплінарні дослідження високої якості і все більше доповнюватися міждисциплінарними та міжгалузевими програмами.

Інноваційні технології у підготовці учителів реалізуються через низку освітніх реформ, зокрема, у зарубіжній практиці професійна підготовка учителів ґрунтується на діалозі різних педагогічних систем і технологій навчання, апробування у практиці нових форм - додаткових і альтернативних державній системі освіти, використання в сучасних умовах цілісних педагогічних систем минулого.

Як справедливо зазначає польський науковець З. Квєцінський [2] *реформізм* має місце лише тоді, коли інтереси, дослідження та діяльність спрямовані в глибину компонентів освітньої системи, надаючи їм універсальної спроможності. Водночас, освітні західні теоретики і практики з педагогічної науки справедливо наголошують на необхідності “безперервної реформи” [1]. На їхню думку, щоб пристосувати освітню систему до нових умов життя, які теж зазнають постійних змін, потрібна реформа освіти, але не радикальна, а поміркована, ступенева й довготривала; комплексна й налаштована переважно на перебудову навчальних програм, на їх неперервну актуалізацію й осучаснення.

З метою пристосування освітньої діяльності до динаміки сучасного життя європейська реформа впроваджує гнучку систему навчальних кредитів, надає можливість зарахування та накопичення в загальному освітньому здобутку людини не лише її попередніх навчальних надбань, але й практичного досвіду у певній галузі, а система безперервної освіти доповнюється можливістю навчатися протягом усього життя, у власному темпі, відповідно до індивідуальних потреб і можливостей людини.

Навчання стає багатодисциплінарним, враховує необхідність оволодіння щонайменше однією іноземною мовою, новітніми інформаційними технологіями.

Варто зауважити, що реформи, які проводяться в освітній галузі, мають позитивно позначатися і на підготовці вчительських кадрів, передбачаючи вдосконалення цілей, завдань і змісту професійної педагогічної освіти, її організації, строків навчання і технології підготовки майбутніх учителів.

Основними завданнями розвитку вітчизняної педагогічної освіти в контексті участі України в Болонському процесі визначено наступне:

- забезпечення професійно-особистісного розвитку майбутнього педагога на засадах особистісної педагогіки;

- приведення змісту фундаментальної, психолого-педагогічної, методичної, інформаційно-технологічної, практичної та соціально-гуманітарної підготовки педагогічних та науково-педагогічних працівників до вимог інформаційно-технологічного суспільства та змін, що відбуваються у соціально-економічній, духовній та гуманітарній сфері, у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах;

- модернізація освітньої діяльності вищих педагогічних навчальних та наукових закладів, які здійснюють підготовку педагогічних і науково-педагогічних працівників, на основі інтеграції традиційних педагогічних та новітніх мультимедійних навчальних технологій, а також створення нового покоління дидактичних засобів;

- запровадження двоциклової підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра;

- вдосконалення системи відбору молоді на педагогічні спеціальності, розширення цільового прийому та запровадження підготовки вчителя на основі договорів;

- удосконалення мережі вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти з метою створення умов для безперервної освіти педагогічних працівників [2].

Ці завдання детермінували розробку нових підходів, форм та методів здійснення процесу професійної педагогічної освіти в Україні у XXI ст.

У процесі адаптації української системи вищої освіти до принципів Болонського процесу корисним є вивчення не лише досвіду європейських країни (Франції, Швеції, Бельгії та ін.), а й країн, які приєдналися до Лісабонської угоди 2010 року (наприклад, Канада).

Зокрема, канадські дослідники визначають такі основні принципи (положення) організації системи багаторівневого професійного розвитку вчителя в Канаді, які декларуються фактично в усіх програмних документах:

1. Організація професійного розвитку персоналу школи повинна спиратися на дані системних досліджень щодо потреб у ньому.

2. У програмах професійного розвитку повинен мати місце баланс потреб суспільства та конкретного вчителя.

3. Професійний розвиток, що здійснюється в школі, не повинен обмежуватися тільки внутрішніми можливостями навчального закладу. Контакти з університетськими вченими, вчителями інших шкіл, іншими організаціями та структурами повинні створити в школі можливості для більш широкого осмислення власних навчальних цілей, стратегій та перспектив.

4. Вчителі повинні прагнути до формування нового мислення та способів поведінки, знаходити свіжі рішення нових проблем.

5. Професійний розвиток учителів повинен включати три збалансованих між собою елементи: навчання за межами школи, навчання на робочому місці, дискусії з колегами в школі.

6. Спільно з адміністрацією школи вчитель повинен нести відповідальність за перетворення різних складових його професійного розвитку в єдине ціле.

7. Вчителі, школи та освітні адміністрації повинні інвестувати в процес професійного розвитку час і гроші, усвідомлюючи його як спільну справу.

8. Відповідальність центральної влади за систему професійного розвитку полягає в її підтримці, регулюванні, сертифікації якості курсів зовнішніх провайдерів.

9. Професійний розвиток учителів повинен бути першочергово спрямований на формування культури безперервної освіти, а не тільки на розширення знань з певного предмета та методики його викладання.

10. Оцінка результатів програми професійного розвитку повинна мати якомога більш об'єктивний характер, здійснюватися не тільки на основі опитувань вчителів, а й з використанням спостережень, відеозаписів уроків, аналізу навчальних результатів учнів тощо.

Таким чином, перспективними напрямами реформування багаторівневої педагогічної освіти в спектрі світових інноваційних процесів в XXI ст. ми вважаємо такі процеси: перехід від індивідуального професійного розвитку вчителів до взаємопов'язаного індивідуального, колективного та інституційного розвитку;

побудова цілісної освітньої системи, що базується на основі стратегічного планування дій з урахуванням реформаційних пропозицій міністерств освіти провінції, школи, інтересів і можливостей кожного конкретного професіонала (адже недоліком існуючої практики вважають здійснення професійного розвитку вчителів переважно в рамках короткострокових семінарів, тематика діяльності яких не становить єдиної системи, до того ж пов'язаної з планами реформаційних перетворень шкільної та вищої освіти в цілому); перехід від навчання в системі теоретичного професійного розвитку вчителів до використання широкої різноманітності форм навчання під час проходження педагогічної практики; фокусування уваги не тільки на розвитку загальнопедагогічних умінь, а і на поглибленій фаховій підготовці (введення нових стандартів змісту освіти вимагає від учителів постійної роботи як над опануванням змісту наук, що становлять предмет викладання, так і над методичним його забезпеченням); перехід від роботи викладачів вищих педагогічних закладів переважно як інструкторів, до поєднання інструктажу з консультаціями, наданням допомоги вчителям в освоєнні нових ролей, що їх передбачає реформа школи.

Отже, інноваційні технології у підготовці учителів в умовах багаторівневої освіти передбачають удосконалення компетентностей вчителя (педагога) в окремих галузях науки, поглиблення навичок і вмінь з викладання окремих дисциплін (шкільних предметів), дослідження педагогічної практики, та теорії розвитку навчального планування й адміністрування; формування педагогічних інтересів, вдосконалення навчальних планів, проблем і запитів шкільної професійної практики; впровадження нових досягнень педагогічної науки.

Література:

1. Glatthora A. Cooperative professional development: peer centered options for teacher growth / Glatthora A. // Education Leadership. - 1987. - №5 (3). - P. 31-35.
2. Husen T. The School in Question / Husen T. – Oxford University Press, 1979.